

4. Дікань А.П. Потенційна врожайність сортів і її використання //Садівництво, виноградарство і виноробство Молдавії. – 1981. - №7.
5. Дікань А.П., Вільчинський В.Ф., Верновський Є.А., Заяц І.Я. Виноградарство Криму. Посібник. – Сімферополь: Бізнес – Інформ. – 2001.
6. Дікань А.П., Замета О.Г. Потенційний резерв урожаю винограду //Виноград і вино Росії. – 2000. - № 3.
7. Дікань А.П., Шольц Е.П., Кишковська С.А. Виноградарство, виноробство і маркетинг вин в департаменті Вар (Франція) // Виноградарство і виноробство. – 1991. - № 6.
8. Мікитенко С.В. Система ведення і формування винограду в Україні //Виноробство і виноградарство. – 2002. - № 4.
9. Молчанова З.Я. Деякі особливості плодоносіння винограду //Виноробстві і виноградарство СРСР. – 1952. - № 6.
10. Рибінцев В.А., Казанцева Л.П., Горбанева Е.Е. Агротехнічні основи обробітку винограду на Південному березі Криму //Виноградарство і виноробство. – 1994. - № 1.

Рецензент: Білинська М.М., д.держ.упр., професор.

УДК 351

Коломієць А.О.,
аспірант ДонДУУ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПОЖИВЧИХ РИНКІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Сформовано організаційний аспект механізму державного регулювання споживчого ринку в Україні за рахунок оптимізації структури Національної координаційної ради з питань захисту прав споживачів.

Аннотация. Сформирован организационный аспект механизма государственного регулирования потребительского рынка в Украине за счет оптимизации структуры Национального координационного совета по вопросам защиты прав потребителей.

Annotation. The organizational aspect of the mechanism of the consumer market in Ukraine state regulation at the expense of optimization of National coordination council structure concerning protection of the consumers rights is generated.

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Зв'язок з науковими і практичними завданнями

Проблема формування та реалізації державної споживчої політики є актуальним завданням як в періоди економічного зростання, так і в кризові періоди розвитку національної економіки. Ефективний та системний підхід до реалізації державної політики споживання потребує впровадження механізму державного регулювання споживчих ринків в Україні, який базується на скоординованому та чіткому виконанні своїх функцій всіх організаційних структур, що мають відношення до державного регулювання якості товарів та послуг, захисту прав споживачів,

аналітичної розробки політики та впровадження стратегії споживання. Актуальність скоординованої взаємодії обумовлена тим фактом, що на сучасному етапі розвитку функції державного регулювання споживчих ринків «розпилені», розосереджені між різними структурами всіх гілок влади, що визначається комплексністю цього питання та складністю об'єкту регулювання. З огляду на це, саме чітка координація цих структур в рамках єдиної споживчої політики держави є об'єктивною умовою ефективності регулювання споживчих ринків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Виділення невирішених питань

Згідно з Законом України «Про захист прав споживачів», спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів та його територіальні органи в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі здійснюють державний контроль за додержанням законодавства про захист прав споживачів, забезпечують реалізацію державної політики щодо захисту прав споживачів [1]. Цим органом виконавчої влади є **Держспоживстандарт України** (рис. 1).

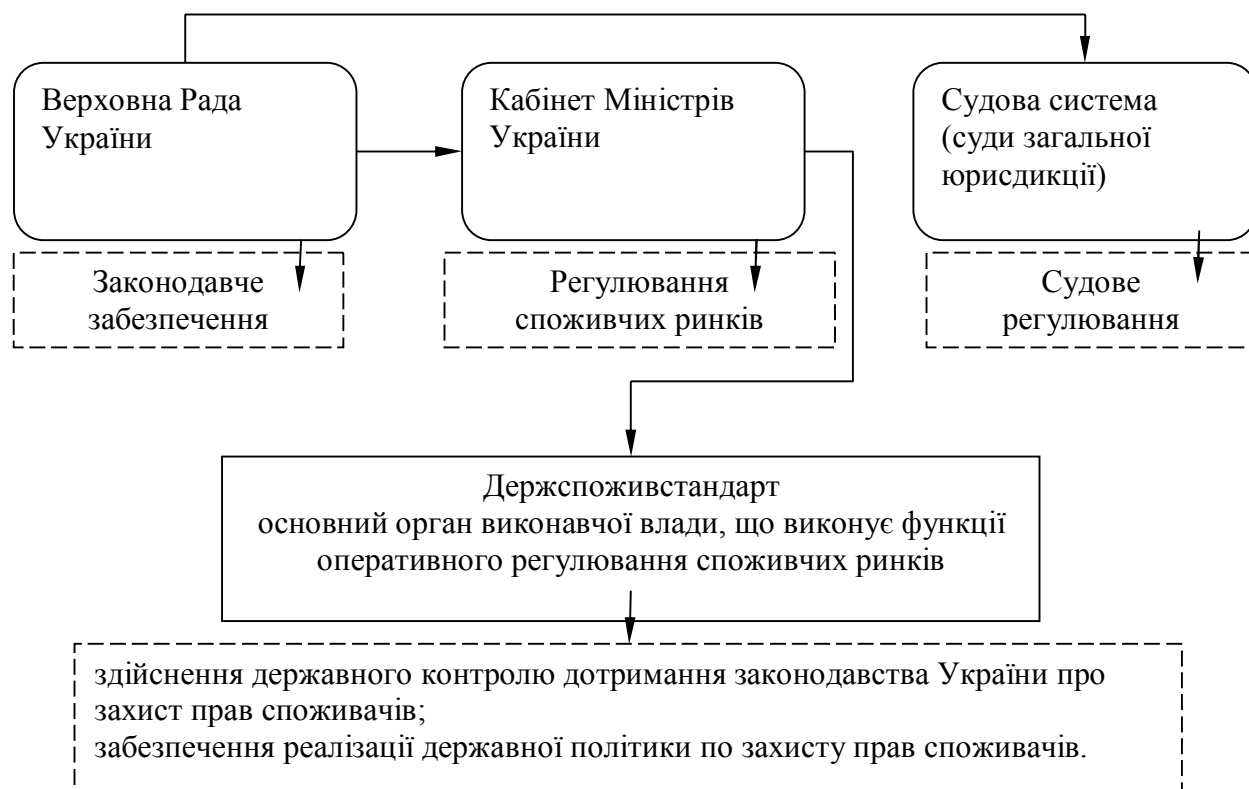

Рис. 1. Організаційний аспект механізму державного регулювання споживчих ринків: функція Держспоживстандарту

Завдання державного регулювання споживчих ринків законодавчо забезпечується Верховною Радою України, реалізується в режимі реального часу органами виконавчої влади, зокрема, Держспоживстандартом України. Судова гілка влади забезпечує судове

регулювання в разі порушення прав споживачів, для чого також потрібно вироблення законодавчих норм та правил.

В даний час регулювання питань захисту прав споживачів реалізується в рамках Концепції Державної цільової програми захисту прав споживачів на 2008-2011 р., у якій відзначається факт недостатнього рівня захисту прав споживачів в Україні. Згідно положень Концепції цей факт обумовлений:

відсутністю системних дій з боку центральних і місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування по забезпеченню ефективного рішення комплексу завдань, пов'язаних із забезпеченням захисту прав і інтересів споживачів;

недосконалістю законодавства в сфері захисту прав споживачів;

недостатністю фінансового, матеріально-технічного і кадрового забезпечення Держспоживстандарту;

відсутністю навчальних програм для середніх спеціальних і вищих навчальних закладів;

недостатньою поінформованістю споживачів про свої права [2].

Вирішення визначених проблем можливо шляхом застосування комплексного підходу до питання захисту прав споживачів, що передбачає розвиток і взаємодію державної системи захисту прав і інтересів споживачів з органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями.

У Програмі вважається за доцільне передбачити такі напрямки:

підвищення якості вітчизняної продукції, її конкурентоздатності;

розробка нових і приведення діючих актів законодавства з питань захисту прав споживачів у відповідність з вимогами ЄС;

забезпечення захисту внутрішнього ринку від небезпечної і низькоякісної продукції;

здійснення заходів щодо роз'яснення законодавства в сфері захисту прав споживачів серед населення через засоби масової інформації і навчальні заклади;

матеріально-технічне забезпечення Держспоживстандарту:

вироблення єдиних методологічних підходів до проведення експертизи товарів і сировини;

удосконалення прийомів і способів контролю якості і безпеки продукції, що реалізується на споживчому ринку;

підвищення кваліфікації фахівців у сфері захисту прав споживачів;

розробка і прийняття регіональних програм захисту прав споживачів [2].

Програма запланована до виконання протягом 2008-2011 р.

Раніше було відзначено, що функції державного регулювання споживчих ринків розпилені між багатьма органами виконавчої гілки влади, а також передбачають активну участь законодавчої і судової гілок влади. Таке положення речей вимагає створення якщо не єдиного керуючого центра, то, як мінімум, координаційного органа, у функції якого входить розробка політики і стратегії державного регулювання споживчих ринків. Подібним органом з функціями стратегічного цілепокладання визначено **Національну координаційну раду з питань захисту прав споживачів** [3].

Відповідно до Положення про Національну координаційну раду з питань захисту прав споживачів, вона є постійно діючим консультативно-дорадчим органом при Кабінеті Міністрів України. Рада у своїй діяльності керується законами України, а також указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України.

Спектр завдань і функцій цього консультативно-дорадчого органа досить широкий. Зокрема, основним її завданням є розроблення пропозицій та рекомендацій щодо визначення шляхів, засобів і форм реалізації стратегічних напрямів державної споживчої політики щодо захисту прав споживачів, реклами, технічного регулювання (стандартизації, метрології, підтвердження відповідності), акредитації органів з оцінки відповідності, безпеки та якості продукції і довкілля.

При цьому, ступінь його прямого впливу є явно недостатньою для реалізації покладених на нього функцій.

У Положенні відзначається, що Рада під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє із Секретаріатом Президента України, комітетами Верховної Ради України, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами й організаціями усіх форм власності, а також громадськими організаціями, окремими громадянами. Рішення Ради мають рекомендаційний характер і обов'язкові для розгляду центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами й організаціями.

Необхідно помітити, що функції Національної координаційної ради з питань захисту прав споживачів у достатньому ступені не відповідають її організаційній структурі, що ускладнює виконання важливих завдань сфери державного регулювання споживчих ринків, а в деяких випадках і робить їх виконання зовсім неможливими. Наприклад, проведення моніторингу стану споживчого ринку й оголошення його результатів – є функцією, що повинна виконуватися регулярно, а не епізодично. Що ж стосується діяльності Ради, то вона функціонує як експертне середовище,

регулярно збираючи фахівців, які виробляють споживчу політику держави. Діяльність Ради організована по наступному алгоритму [3].

Зокрема, Раду очолюють співголови, що спільно організовують роботу і здійснюють керівництво діяльністю Ради, затверджують план роботи, порядок денний засідань і рішення Ради. Склад Ради затверджує Кабінет Міністрів України. Організацію поточної діяльності Ради і виконання планів роботи забезпечує Секретар. Він же веде протоколи засідань і контролює стан виконання прийнятих Радою рішень. Організація роботи Ради здійснюється секретарем Ради.

Порядок діяльності Ради визначається регламентом, який затверджують співголови по представленню секретаря Ради.

Формою роботи Ради є засідання, що проводяться відповідно до плану роботи чи за рішенням хоча б одного зі співголів. Підготовка планів роботи Ради здійснюється його секретарем з урахуванням пропозицій членів Ради. Засідання Ради проводять його співголови. Порядок денний чергового засідання Ради формується секретарем Ради на основі плану його роботи і затверджується співголовами Ради.

Таким чином, при деталізації алгоритму роботи Ради відзначено, що саме Секретар здійснює поточну роботу, яка полягає у підготовці засідань. А самі засідання є формою роботи Ради. Очевидно, що така організація роботи консультативно-дорадчого органа, на який покладені важливі функції розробки рекомендацій щодо формування споживчої політики держави, не відповідає поставленим завданням.

Загальна мета.

З урахуванням вищевикладеного, загальною метою публікації є формування організаційного аспекту механізму державного регулювання споживчого ринку в Україні за рахунок оптимізації структури Національної координаційної ради з питань захисту прав споживачів.

Викладення основного матеріалу.

Обґрунтування отриманих результатів.

Організаційна структура даного органа, який має свої регіональні представництва, потребує її доповнення функціональними співробітниками, що забезпечують інформаційно-аналітичну підтримку функціонування Ради в режимі реального часу (рис. 2).

Пропонується наступна організаційна структура Національної координаційної ради з питань захисту прав споживачів, сформована з домінантою інформаційно-аналітичних функцій.

4 групи функціональних співробітників: оперативні співробітники, програмісти, комунікатори й аналітики – забезпечують збір і аналіз регулярної і ситуаційної вторинної і первинної інформації, що в остаточному підсумку робить роботу Ради більш ефективною, тому що

рішення базуються не на епізодичному використанні досвіду декількох експертів, а на регулярному зборі й аналізі фактичної інформації.

Секретар Ради є координатором діяльності функціональних співробітників, інформуючи їх про необхідність підготовки інформаційних і аналітичних звітів для чергового (чи позапланового) засідання його членів. Додаткова структура Ради є функціональною з мінімумом лінійних повноважень, тому що кожна з груп співробітників орієнтована на виконання заданих функцій і взаємодію із зовнішнім середовищем: споживачами, органами державної влади і місцевого самоврядування.

Рис. 2. Організаційний аспект механізму державного регулювання споживчих ринків: функції Національної координаційної ради

Збір і аналіз інформації про стан споживчих ринків реалізується в такий спосіб.

У режимі реального часу структура здійснює збір регулярної інформації: *оперативні співробітники*, відповідно до плану робіт, проводять дослідження товарних груп на предмет їх відповідності існуючим правам споживачів. Ця функція реалізується шляхом проведення маркетингових досліджень з метою вивчення питання, наскільки споживачі сприймають товар чи послугу як таку, що не порушує їх прав. Варто відзначити, що ця

функція не дублює завдання Держспоживстандарту, який концентрується в більшому ступені на якості товарі та послуг, їх відповідності існуючим нормам та стандартам виробництва;

комунікатори здійснюють запити регулярних вторинних даних (статистика, огляди, аналізи), що формуються органами державної влади і недержавними структурами (державний комітет статистики України, соціологічні дослідження, аналітичні економічні звіти). Для цього комунікатори формують базу даних зовнішніх організацій, що надають регулярну інформацію про стан споживчих ринків, і підтримують постійний контакт із ними;

системний адміністратор розробляє і курирує підтримку веб-сайту Національної координаційної ради з питань захисту прав споживачів. Метою створення веб-сайту є не тільки інформування споживачів про товари, що порушують у тому чи іншому ступені їх права, але й організація зворотного потоку даних: від споживачів – до аналітиків, яка здійснюється за допомогою форуму, що повинний підтримуватися визначеним веб-сайтом. Подібний збір первинної інформації від споживачів за допомогою засобів мережі Інтернет дозволить програмістам формувати регулярні огляди стану споживчих ринків (по основних товарних групах) для аналітиків;

аналітики в режимі реального часу, обробляють регулярну інформацію з первинних і вторинних джерел про стан споживчих ринків. Метою цього аналізу є оцінка і виявлення відхилень національної моделі споживання від ідеального стану. Результат аналізу складають аналітичні звіти, необхідні експертам Національної ради для прийняття відповідних рішень.

У випадку виявлення відхилення національної моделі споживання від ідеального стану, аналітики ініціюють збір ситуаційної інформації для більш глибокого вивчення заданого питання.

У цьому випадку функціональна структура Національної координаційної ради з питань захисту прав споживачів починає працювати в режимі лінійного підпорядкування. При лінійному функціонуванні аналітики формують завдання для інших співробітників, що стосуються збору інформації зі спеціального запиту.

У цьому випадку оперативні співробітники вивчають ситуацію за допомогою проведення «польових» досліджень визначеної товарної групи, або певного виробника; комунікатори здійснюють спеціальні запити по наявній у них базі даних компетентних у цьому випадку органів державного управління і місцевого самоврядування; а програмісти організують спеціальні опитування на веб-сайті Національної координаційної ради.

Результатом дослідження, проведеного аналітиками, є звіт, наданий для засідань співголів Національної координаційної ради з питань захисту прав споживачів. Наявність такого звіту може служити також приводом для скликання секретарем-координатором позачергового засідання експертів, роль яких виконують співголови.

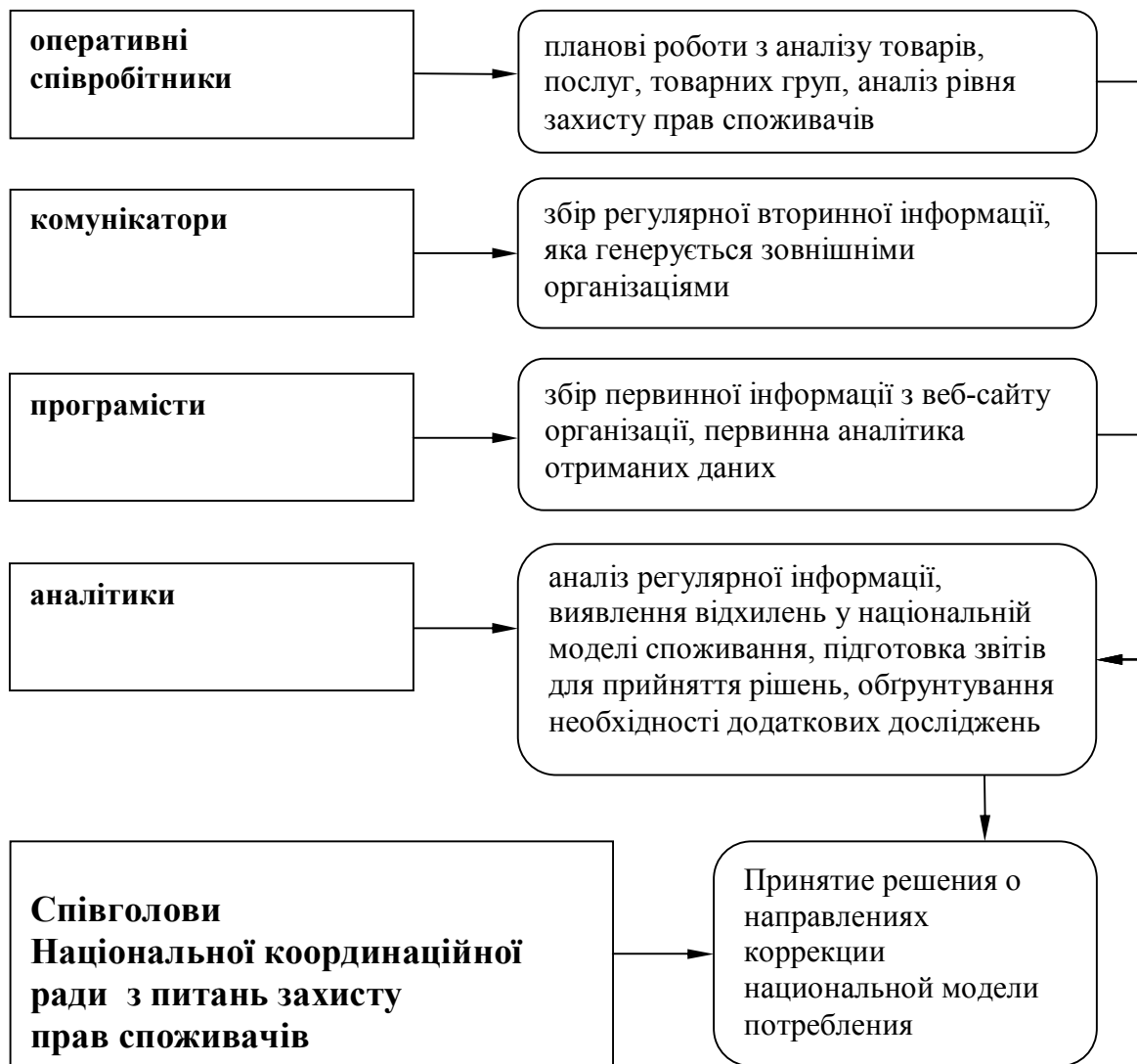

Рис. 3. Функціонування організаційної структури в регулярному режимі

Співголови Національної координаційної ради з питань захисту прав споживачів на засіданні, проведеному в черговому чи позачерговому режимі, крім рекомендацій для виконавчих органів державної влади, можуть виступати суб'єктом законодавчої ініціативи, розробляючи, уточнюючи, вносячи корекції в існуюче законодавство, що стосується захисту прав споживачів. Для цього встановлюється постійний контакт цієї організаційної структури з відповідними комітетами Верховної Ради України.

Висновки та перспективи подальших розробок

Таким чином, можна зробити висновок про те, що необхідна для повноцінного захисту прав споживачів функція розробки державної споживчої політики реалізується в Україні недостатньо ефективно, що обумовлено неадекватною цій функції структурою консультативно-дорадчого органу – Національної координаційної ради з питань захисту прав споживачів.

Для усунення визначеного недоліку організаційної структури доцільно доповнити її функціональними співробітниками, що забезпечить домінанту

інформаційно-аналітичних функцій. В рамках запропонованої структури оперативні співробітники, програмісти, комунікатори й аналітики – забезпечать збір і аналіз регулярної і ситуаційної вторинної і первинної інформації, що в остаточному підсумку зробить функціонування Ради більш ефективним за рахунок використання не тільки досвіду експертів, а й аналітичних матеріалів, які узагальнюють актуальні факти реальної дійсності.

Використані джерела інформації:

1. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-XII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. - № 30. - ст.379.
2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] Законодавча база. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2008 р. № 649-р «Про схвалення Концепції Державної цільової програми захисту прав споживачів на 2008-2011 роки». – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] Законодавча база. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2007 р. № 555 «Питання Координаційної ради з питань захисту прав споживачів». – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Рецензент: Бакуменко В.Д., д.держ.упр., професор.

УДК 35;37

Кравченко В. В.,

головний спеціаліст відділу державного управління
та аналізу державної політики Інституту проблем
державного управління та місцевого самоврядування
НАДУ при Президентові України

ДОСВІД ВИРОБЛЕННЯ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ США

Анотація. У статті узагальнені сучасні стратегічні цілі розвитку шкільної освіти США. Визначено характерні особливості вироблення політики у американській шкільній галузі, згідно з якими на федеральному рівні визначається магістральний напрям розвитку всієї галузі, а у цих межах відбувається вироблення штатної шкільної політики.

Ключові слова: шкільна освіта, досвід США, вироблення політики, стратегічні цілі.

Аннотация. В статье обобщены современные стратегические цели развития школьного образования США. Определены характерные особенности выработки политики в американской школьной отрасли, согласно которым на федеральном уровне определяется магистральное направление развития всей отрасли, а в этих рамках происходит выработка штатной школьной политики.

Ключевые слова: школьное образование, опыт США, выработка политики, стратегические цели.